

Asia: VN/8871/2019

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

Taustatiedot

Onko vastaaja

valtion viranomainen

Vastaajatahon virallinen nimi

Kotimaisten kielten keskus

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot

Aino Piehl, aino.piehl@kodus.fi

Viranomaisille: Lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä

-

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Kotimaisten kielten keskus kiinnittää huomiota siihen, että esimerkiksi järjestämislaki, jonka pitäisi säätää hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä kunnassa, on monella tapaa laki erilaisista asiakirjoista ja teksteistä. Esimerkiksi pykälässä 6 säädetään hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä kunnassa, mutta käytännössä säädetään raporttien, suunnitelmien ja kertomusten ym. tekstien tekemisestä.

Yhtäältä tämä tarkoittaa suurta hallinnollista taakkaa, toisaalta asettaa vaatimuksia viestinnälliselle osaamiselle: myös hyvän kielenkäytön merkitys korostuu. Oikeustieteen näkökulmasta kyse on ilmiöstä, josta on puhuttu kvasi- tai näennäisoikeuksina: luodaan oikeuksia palvelutarpeen arviointiin, ei palveluihin. Laki näyttää jatkavan trendiä, jossa säädetään enenevässä määrin menettelyllisistä oikeuksista sosiaalisten oikeuksien sijaan.

Lakiehdotuksista koituva tekstityön määrä on syytä ottaa huomioon resursseja suunniteltaessa.

2. Voidaanko esityksellä kehittää pelastustoimen palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti? Varmistaako esitys pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahädyt? Jos ei, miten ehdotusta tulisi kehittää?

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

-

Kysymyksiä sote-maakuntalaista

4. Muodostaako sote-maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

ei kantaa

5. Sote-maakuntalain 6 §:ssä säädetään maakunnan mahdollisuudesta alueellaan ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä sekä harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Tukeeko ehdotettu sääntely maakunnan itsehallinnon toteuttamista?

ei kantaa

6. Sote-maakuntalain 5 luvussa säädetään sote-maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

kyllä pääosin [Osallistumisoikeuksien turvaaminen edellyttää sitä, että viranomaisten kielenkäyttö on hallintolain mukaisesti asiallista, selkeää ja ymmärrettävää. 34 §:stä puuttuu yksi hallintolaissa esitetyistä hyvän kielenkäytön vaatimuksista. Se on syytä lisätä. On myös syytä säätää siitä, että viestinnän onnistumista on seurattava, arvioitava ja arvioinnin perusteella kehitettävä paremmin tukemaan asukkaiden osallistumista ja vaikuttamista. Kotimaisten kielten keskus pitää hyvänä sitä, että säädetään kansalliskielten ja saamen kielen lautakunnista. Näissä on syytä ottaa vaadittavan kielen muodollisen kielitaidon lisäksi huomioon myös viestintätaidot ja viestinnän tarjoamisen lisäksi myös sen laatu, ts. hallintolain hyvän kielenkäytön vaatimusten noudattaminen..]

7. Sote-maakuntalain 8 luvussa säädetään sote-maakuntien yhteistoiminnasta. Onko siitä esitetty säädettäväksi sote-maakuntien toiminnan ja yhteistyön näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

ei kantaa

8. Sote-maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti sote-maakuntalakiin ja sote-maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko sote-maakuntien rahoitusmalli ja sote-maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi sote-maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

ei kantaa

9. Sote-maakuntalain 3 luvussa säädetään muun ohella sote-maakunnan lainanottovaltuudesta sekä investointien ohjauksesta koko julkisen talouden tasapainon huomioon ottavalla tavalla. Sote-maakunnille siirtyvien toimitilojen hallinnoinnista ei esitetä erikseen säädettäväksi. Turvaako ehdotettu investointien rahoitus- ja ohjausmalli tarpeellisten investointien toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Vastauksessa voi ottaa kantaa toimitilojen hallinnoinnin järjestämiseen paikallisella, alueellisella tai valtakunnallisella tasolla.

ei kantaa

10. Maakuntalain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

23 §

Kotimaisten kielten keskus kiinnittää huomiota siihen, että vaikka muuten ehdotetuissa laeissa käytetään nimitystä "sote-maakunta" myös yhdyssanoissa (esimerkiksi "sote-maakuntavaltuusto", "sote-maakuntahallitus"), puhutaan 23 §:ssä "maakuntavaaleista". Kotimaisten kielten keskus pitää itsehallinnollisen yksikön parhaana nimityksenä "maakuntaa", ja juuri yhdyssanoissa tulee ilmi, miksi nimitys "sote-maakunta" ei ole kielellisesti suositeltava hankalakäyttöisyytensä vuoksi.

34 §

Sote-maakuntalain 34 §:ssä on syytä esittää myös kolmas hallintolain Hyvän kielenkäytön vaatimuksessa (9 §) mainittu adjektiivi "asiallinen". Ehdotamme seuraavaa sanamuotoa:

"Viestinnässä [ja muussa viranomaistyössä] on käytettävä asiallista, selkeää ja ymmärrettävää kieltä ja otettava huomioon maakunnan eri asukasryhmien tarpeet. Tarkastuslautakunta arvioi viestinnän kielenkäyttöä koskevien vaatimusten vuosittain.

(Tai vaihtoehtoisesti:) Viestinnän kielenkäyttöä koskevien vaatimusten toteutumista arvioidaan vuosittain. Se voidaan tehdä keräämällä asiakaspalautetta ja mittaamalla asiakkaiden tyytyväisyyttä viestintään."

Perustelut:

Kansalaisten haluun ja mahdollisuuksiin osallistua hallintoon liittyy asiointikokemus, johon taas vaikuttaa viranomaisten viestinnän sävy. Hallintolain 9. pykälän mukaan ”viranomaisen on käytettävä asiallista, selkeää ja ymmärrettävää kieltä”. Pykälän yksityiskohtaisten perustelujen mukaan kullakin hallintolain 9. pykälän adjektiivilla on oma, erityinen merkityksensä hyvän kielenkäytön kuvaamisessa. Mainitut kolme vaatimusta myötäilevät kielitieteen näkemystä kielen eri ulottuvuuksista. Kielellä ei esimerkiksi pelkästään välitetä informaatiota vaan sillä rakennetaan myös vuorovaikutusta. Hallintolain hyvän kielenkäytön vaatimukset koskevat hallinnon kielessä havaittuja ongelmia. Niistä yksi on viestinnän sävy, johon asiallisuudella juuri viitataan. Asiallisuus kattaa sen, miten viestin vastaanottaja otetaan huomioon ja miten häntä kohdellaan. Hyvän kohtelun kokemus on tutkitusti keskeistä erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa. Siksi on tärkeää, että myös adjektiivi ”asiallinen” kirjoitetaan ilmi maakuntalakiin.

34 §:ssä ei säädetä toimenpiteistä viestinnän asiallisuuden, selkeyden ja ymmärrettävyyden varmistamiseksi eikä anneta sellaisista esimerkkejä, kuten 29 §:ssä osallisuus- ja vaikuttamismahdollisuuksia edistävästä keinoista. Viestintä vaikuttaa kuitenkin olennaisesti siihen, kuinka asukkaat tuntevat oikeutensa palveluihin, löytävät ne ja voivat vaikuttaa niihin. Tästä syystä Kotimaisten kielten keskus ehdottaa, että pykälässä säädettäisiin viestinnän säännöllisestä arvioinnista. Se kuuluisi luontevasti tarkastuslautakunnalle, joka muutenkin arvioi sote-maakunnan toimintaa. Lautakuntaan voidaan perustaa tätä tarkoitusta varten jaosto, jonka jäsenet voisivat käyttää arvioinnissa asiantuntijoiden apua.

Pykälästä ei myöskään käy ilmi, mitä viestinnällä tarkoitetaan. On epäselvää, koskeeko se muutakin kuin sote-maakunnan tiedottamista omista toimistaan. Tätä voitaisiin selventää viestintäpykälässä. Jotta edellä mainitut oikeudet ja mahdollisuudet toteutuisivat, olisi myös virallisten asiakirjojen, kuten lupien tai päätösten, ja niihin liittyvien ohjeiden oltava asiallisia, selkeitä ja ymmärrettäviä, ja sama koskee viranomaisten organisaatioiden ja yksiköiden sekä palvelujen nimiä.

Lain 29 §:ssä annetaan useita esimerkkejä siitä, millä keinoilla sote-maakunta voi edistää asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia, joista kohta 4 on palvelujen suunnittelu ja kehittäminen yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa. Kohdan perusteluissa mainitaan mm. asiakaspalautteen kerääminen, asiakastyytyväisyyden mittaaminen, palvelumuotoilu ja kokemusasiantuntijoiden käyttö. Nämä keinot ovat olennaisia myös viestinnän ja muun viranomaisen kielenkäytön arvioinnissa ja kehittämisessä. Viestintäpykälän perusteluissa olisikin syytä tuoda esiin, että näitä menetelmiä on syytä käyttää viestinnän ja muun kielenkäytön arvioinnissa ja että niin viestinnän kuin palvelujenkin suunnittelussa on hyvä apuna käyttää kielen ammattilaisten asiantuntemusta.

Kustannusanalyysissa olisi muistettava ottaa huomioon ne voimavarat, joita epäonnistuneen viestinnän paikkaamiseen kuluu, jos tekstien laatimiseen ei valmisteluvaiheessa suunnata riittävästi voimavaroja. Muun muassa tulkintaerimielisyyksien ratkominen ja selvittäminen (mahdollisesti oikeusteitse), epäselvistä ohjeista aiheutuneiden ongelmien korjailu, asiakaskyselyihin vastaaminen ja valituksiin tai muutoksenhakuihin reagoiminen ovat asioita, joita seuraa epäonnistuneesta viestinnästä ja epäselvistä asiakirjoista.

11. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

Laissa säädetään useista teksteistä, joilta edellytetään julkaisemista julkisessa tietoverkossa. Viranomaisteksteiltä edellytetään aina hyvää kieltä, mutta verkkojulkaisuilta vaaditaan lisäksi omanlaistaan muotoa. Yhdenvertaisuuden toteutumisen kannalta on myös tärkeää, että tietoa on saatavana selkokielellä ja että asiointi on mahdollista myös suullisesti, esimerkiksi puhelinpalveluna. Kiinnitämme huomiota myös siihen, että viestinnän ja kielen ammattilaisia tarvitaan läpi tekstintekemisen prosessin, ja tämä prosessi alkaa jo tietojärjestelmien hankinnasta ja kehittämisestä.

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista

12. Muodostaako sote-järjestämislaki tarkoituksenmukaisen yleislain julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle?

ei kantaa

13. Turvaavatko sote-järjestämislain säännökset sosiaali- ja terveyspalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden?

kyllä pääosin [Saatavuus on yhdenvertaista, jos tieto ja ohjeistus ovat kielellisesti saavutettavia ja kullekin kohderyhmälle sopivassa muodossa.]

14. Varmistaako laissa esitetty tehtävien määrittely kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen? ”

ei kantaa

15. Turvaako 8 §:n sääntely sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun toteutumisen riittävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla?

ei kantaa

16. Onko 12 §:n sääntely ostopalvelujen hankkimisesta ja 12 a §:n sääntely vuokratyövoiman käytöstä tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

ei kantaa

17. Ovatko 13 §:n mukaiset yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset perusteltuja

ei kantaa

18. Onko 16 §:n sääntely yksityisen palveluntuottajan alihankinnasta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

ei kantaa

19. Onko sote-maakuntien yhteistyöaluetta ja yhteistyösopimusta koskeva 33–36 §:n sääntely kokonaisuudessaan tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

20. Turvaako 37 §:n sääntely kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyöstä osaltaan ruotsinkielisten palveluiden saatavuuden?

ei kantaa

21. Onko 49 §:n sääntely valmiuskeskuksesta tarkoituksenmukainen ja perusteltu?

ei kantaa

22. Minkä sote-maakunnan tehtäväksi tulisi säätää ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tukeminen (31 §) koko maassa?

-

23. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

9 § Palvelujen kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin.

Jos näille laajemmille kokonaisuuksille tarvitaan erilliset nimet, Kotimaisten kielten keskus esittää, että ennen alueista säätämistä niiden nimistä hankitaan Kotimaisten kielten keskuksen lausunto.

33 § Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalue

Kotimaisten kielten keskus esittää, että ennen yhteistyöalueista säätämistä niiden nimistä hankitaan Kotimaisten kielten keskuksen lausunto

24. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

-

Kysymyksiä pelastustoimen järjestämislaista

25. Lain 8 §:ssä ehdotetaan säädettävän pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Säännöksessä luetellaan asiat, jotka valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on määriteltävä. Luettelo ei ole tyhjentävä. Ovatko säännöksessä luetellut kohdat tarkoituksenmukaisia?

ei kantaa

26. Mikä pitäisi lisätä/mikä pitäisi poistaa?

-

27. Lain 13 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudesta. Lisäksi lain 16 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan pelastustoimen omavalvonnasta. Onko sote-maakunnille ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

28. Pelastustoimen järjestämislain 5 pykälässä säädetään tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaativuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella. Ovatko säännöksessä esitetyt koottavat tehtävät perusteltuja?

ei kantaa

29. Mitä kansainvälisessä pelastustoiminnassa hyödynnettäviä erityisresursseja (kalusto, muodostelmat) olisi tarkoituksenmukaista koota jonkun maakunnan/maakuntien hoidettavaksi?

-

30. Mitä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen edellyttämiä toimintoja (hälyttäminen, varustaminen jne.) olisi tarkoituksenmukaista koota johonkin maakuntaan/maakuntiin ja jos kyllä, mihin maakuntaan/maakuntiin?

-

31. Pelastustoimen järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

32. Muut vapaamuotoiset huomiot pelastustoimen järjestämislaista.

-

Kysymyksiä voimaanpanolaista

33. Sote-maakuntien aluejaon pohjana on kuntaperusteinen maakuntajako, josta säädetään voimaanpanolain 5 §:ssä. Onko ehdotettu aluejako tarkoituksenmukainen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen näkökulmasta?

ei kantaa

34. Sote-maakuntarakennelain 3 §:n mukaan maakuntajako toimii nykyiseen tapaan myös muiden valtion aluejakojen perustana. Lisäksi maakuntajako toimii maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana. Onko ehdotettu 5 §:n mukainen aluejako tarkoituksenmukainen muun aluehallinnon näkökulmasta?

ei kantaa

35. Lakiehdotuksessa Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava siirtyisivät Etelä-Savosta Pohjois-Savoon. Muutos vaikuttaa sekä sote-maakuntaan että valtion aluejakojen pohjana olevaan maakuntajakoon. Mihin maakuntaan näiden kuntien tulisi kuulua ja mitä vaikutuksia vaihtoehtoilla olisi lausunnonantajan toimintaa:

-

36. Lakiehdotuksessa Uudenmaan maakunnan alueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaisi neljä sote-maakuntaa (Itä-Uusimaan sote-maakunta, Keski-Uusimaan sote-maakunta, Länsi-

Uusimaan sote-maakunta, Vantaa-Keravan sote-maakunta) sekä Helsingin kaupunki, joka ei kuuluisi mihinkään sote-maakuntaan. Muiden aluejakojen osalta Uudenmaan nykyinen maakunta olisi yksi kokonaisuus. Onko ehdotettu sääntely aluejakojen näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

37. Turvaako väliaikaisten toimielinten kokoonpano ja laissa säädetyt tehtävät uudistuksen toimeenpanon (7 - 8 §)?

ei kantaa

38. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain omaisuus, lomapalkkavelka ja sopimukset siirtyvät sote-maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

ei kantaa

39. Voimaanpanolain 4 luvussa säädetään kuntien oikeudesta saada valtiolta korvaus uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen aiheuttamista välittömistä kustannuksista sekä korvausmenettelystä. Korvaus kohdistuisi ensisijaisesti kunnille ja kuntayhtymille jääviin omaisuuseriin, esimerkiksi siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen kustannuksiin. Onko kompensaatiosääntely hyväksyttävä?

ei kantaa

40. Voimaanpanolain 17 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

ei kantaa

41. Onko 28 §:n mukainen ulkoistamissopimusten mitättömyyttä koskeva sääntely perusteltu ja turvaako se osapuolten aseman riittävästi?

ei kantaa

42. Turvaako Kärkullan toiminnan jakamista koskevat ehdotukset sen toiminnan jatkuvuuden sote-maakuntien toimintana?

-

43. Uudistus tulisi ehdotuksen mukaan voimaan vuoden 2023 alusta. Onko uudistus toteutettavissa uudistuksessa ehdotetussa aikataulussa?

ei kantaa

44. Voimaanpanolain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

5 § Maakuntajako. Kotimaisten kielten keskus esittää, että tässä yhteydessä muutettaisiin maakunnan nimi Pohjanmaa – Österbotten nimeksi Rannikko-Pohjanmaa – Kustösterbotten. Nykyinen nimi vaikeuttaa alueiden valtakunnallista hahmottamista, sillä nimellä Pohjanmaa on vanhastaan tarkoitettu sitä alueellista kokonaisuutta, jota on jaettu osiinsa nimillä Pohjois-, Keski- ja Etelä-Pohjanmaa. Näistä kaksi on edelleen käytössä maakunnannimenä. Normaali tapa alueiden nimeämisessä on käyttää yhtä kattavaa nimeä koko alueesta, johon lisätään tarkentava määriteosa silloin, kun alue jaetaan osiinsa. Nykytilanne on häiritsevää niin historian, maantieteen kuin tiedotuksen kannalta (esim. säätiedotukset), ja kansalaiset ovat usein valittaneet tilanteesta.

Maakuntajaon yhteydessä olisi syytä mainita, että ”Lisäksi on olemassa Ahvenanmaan maakunta, jota tämä laki ei koske. Ahvenanmaan maakunnasta säädetään erikseen Ahvenanmaan itsehallintolaissa.”

Kuntien nimiä taivutetaan paikkakunnalla vakiintuneen käytännön mukaan. Pykälään on korjattava seuraavat kuntien nimien taivutusmuodot Uusikaupungin > Uudenkaupungin, Huittisen > Huittisten, Kaskisen > Kaskisten ja Uusikaarlepyyn > Uudenkaarlepyyn.

6 § Uudenmaan sote-maakuntien nimityksissä käytetään taivutusmuotoja Itä-Uusimaan, Keski-Uusimaan ja Länsi-Uusimaan. Paikannimessä Uusimaa adjektiivialku uusi kuitenkin taipuu: Uudenmaan, Uudellamaalla. Sitä tulee taivuttaa myös silloin, kun nimi on osa hallinnollisen toimialueen tai yksikön nimeä: siis Itä-Uudenmaan, Keski-Uudenmaan ja Länsi-Uudenmaan.

Vantaan ja Keravan muodostamasta alueesta ja hallinnollisesta yksiköstä käytetään lakiluonnoksessa nimeä Vantaa-Keravan sote-maakunta, jossa osapuolten nimet Vantaa ja Kerava on yhdistetty oikeinkirjoitussuosituksista poiketen yhdysmerkillä. Yksikön alkuosaksi sopii joko Vantaan ja Keravan tai Vantaan–Keravan, jossa myös ensimmäinen paikannimi Vantaa taipuu genetiivissä ja nimiä yhdistää yhdysmerkin sijaan ajatusviiva.

Nämä kielivirheet on korjattava, sillä lakitekstissä on syytä noudattaa vakiintuneita paikannimien taivutuskäytäntöjä ja muita oikeinkirjoitussuosituksia. Huolimattomuus tai välinpitämättömyys kieliasioissa voi heikentää luottamusta hallintoon.

45. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

-

Kysymyksiä maakuntien rahoituslaista

46. Valtio rahoittaa pääosin perustettavien sote-maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveystalouden ja pelastustoimen rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

47. Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu lähtökohtaisesti sote-maakuntien edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain arvioidun palvelutarpeen muutoksen (7§), kustannustason (hintojen) (8 §), tehtävämuutosten (9 §) sekä toteutuneiden kustannusten perusteella (10 §). Palvelutarpeen muutoksen osalta esitykseen sisältyy valtion rahoituksen kasvua osittain hillitsevä tekijä siten, että arvioidusta tarpeen muutoksesta huomioidaan 80 %:n osuus kolmannesta vuodesta lähtien (36 §). Lisäksi sote-maakunnalla on oikeus lisärahoitukseen, edellyttäen, että lain 11 §:ssä tarkoitettut edellytykset täyttyvät. Onko sote-maakunnalla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

ei kantaa

48. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 3) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

ei kantaa

49. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *pelastustoimen tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 4) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

ei kantaa

a) Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2023–2029 esitetty siirtymäaika riittävä?

ei kantaa

b) Onko toistaiseksi pysyvä enimmäismuutostasaus kannatettava?

ei kantaa

51. Valtion rahoitus maksetaan sote-maakunnalle kuukausittain viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä (25 §). Sen lisäksi vuoden 2023 rahoituksen tammikuun maksuerästä puolet maksetaan sote-maakunnalle vuoden 2022 joulukuun 1 päivänä (37 §). Onko rahoituksen maksatuksen aikataulu maksuvalmiuden ja kassan hallinnan kannalta tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

52. Maakuntien rahoituslain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

53. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

-

Kuntien rahoitusta koskeva lainsäädäntö

54. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 29 ja 30 §)?

ei kantaa

55. Ovatko valtionosuuskriteerit sekä niiden painotukset yleisesti ottaen perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta)?

ei kantaa

56. Kuntien rahoitusta koskevan lainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

57. Muut vapaamuotoiset huomiot kuntien rahoitusta koskevasta lainsäädännöstä.

-

Verolainsäädäntö

58. Pidättekö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

ei kantaa

59. Verolainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

60. Vapaamuotoiset huomiot verolainsäädännöstä.

-

Maakuntien ja kuntien henkilöstöä koskeva lainsäädäntö

61. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

ei kantaa

62. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

ei kantaa

63. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

-

Uusimaa-laki

64. Turvaako Uudenmaan erillislaki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen alueella yhdenvertaisesti muuhun maahan verrattuna?

ei kantaa

65. Turvaavatko HUSin lakisääteisiä tehtäviä koskevat säännökset erikoissairaanhoidon järjestämisen sekä yliopistollisen sairaalan tutkimus-, kehittämis- ja opetustehtävät (5 §)?

ei kantaa

66. Onko terveydenhuollon järjestämismääräysten jakautumisesta Uudellamaalla esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti (Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin kaupungin ensisijainen järjestämismääräisy, HUSin lakisääteiset tehtävät ja HUS-järjestämismääräisy; 4, 5 ja 10 §)?

ei kantaa

67. Ovatko Helsingin kaupungin talouden eriyttämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia ja riittäviä turvaamaan toiminnan vertailtavuuden muuhun maahan nähden (5 luku)?

ei kantaa

68. Uusimaa-lain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

69. Vapaamuotoiset huomiot Uudenmaan erillislaista?

-

Yleishallintoa koskevat lait

70. Yleishallintoa koskevien lakien pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

71. Vapaamuotoiset huomiot yleishallintoa koskevasta lainsäädännöstä.

-

Kysymyksiä sote-maakuntarakennelaista

72. Sote-maakuntarakennelaissa säädetään maakuntajaosta, joka toimii myös sote-maakuntien alueiden pohjana. Lisäksi laissa säädetään sote-maakuntien muuttamisesta, joka johtaa myös vastaavalla alueella maakuntajaon muutokseen. Onko esitetty sote-maakuntien ja niiden pohjana olevan maakuntajaon suhde

sekä jaon muutosprosessi kriteereinään selkeä ja tarkoituksenmukainen ottaen huomioon maakuntajaon merkityksen muille aluejaoille?

ei kantaa

73. Pidätkö esitettyjä edellytyksiä sote-maakuntien muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen näkökulmasta? (erityisesti sote-maakuntarakennelain 2, 5 ja 10 §:t)

ei kantaa

74. Sote-maakuntarakennelain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

7 §

Kotimaisten kielten keskus esittää, että muutostilanteessa sote-maakunnan nimestä on hankittava Kotimaisten kielten keskuksen lausunto. Lausunto on liitettävä sote-maakunnan muuttamista koskevaan esitykseen. Vastaava säännös on olemassa kuntajakolaissa uuden kunnan nimestä. Nimien oikeellisuus ja oikea paikantavuus on tarpeen koko yhteiskunnan toimivuuden kannalta. Jos lakiin perustuvia menettelytapoja ei ole, viranomaiset voivat tuottaa julkisuuteen vanhentunutta tai jopa väärää nimitietoa. Viranomaisen tulisi nimistönkin osalta käyttää hallintolain mukaista asiallista, selkeää ja ymmärrettävää kieltä eikä esimerkiksi luoda alueidennimistöä siihen tapaan, kuin aluehallintovirastoja toteutettaessa tehtiin (aluehallintovirastojen toimialueet).

75. Muut vapaamuotoiset huomiot sote-maakuntarakennelaista.

-

Maakuntien ohjaus

76. Valtion ohjausta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämisessä vahvistettaisiin. Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

ei kantaa

77. Ministeriöt ja maakunta kävisivät vuotuiset neuvottelut, joissa tarkasteltaisiin maakunnan toimintaa ja taloutta toteumatietojen ja ennusteiden näkökulmasta. Lisäksi erilliset ohjausneuvottelut käytäisiin vuosittain yhteistyöaluekohtaisesti. Onko neuvottelujen tavoite ja käsiteltävä asiakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin [Myös ministeriöiden olisi syytä kiinnittää huomiota siihen, kuinka viestintää ja kielenkäyttöä koskevat vaatimukset ovat toteutuneet asiakaspalautteiden, asiakastytyväisyyskyselyjen ja muiden mahdollisten selvitysten perusteella.]

78. Maakuntien ja valtioneuvoston välille suunnitellaan ministeriöiden ja järjestämisvastuussa olevien tahojen vuorovaikutukseen perustuvaa aktiivista ohjausta, joka perustuisi avoimeen näkemysten ja tietojen vaihtoon sekä järjestäjien toiminnan ja talouden jatkuvaluonteiseen arviointiin. Onko ohjausmalli uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltu?

ei kantaa

Uudistuksen vaikutukset

79. Vaikutusten arvioinnissa on kuvattu ehdotuksen keskeiset vaikutukset. Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, tarkennettava tai täydennettävä?

-

80. Onko uudistuksen muutoskustannukset tunnistettu ja arvioitu asianmukaisesti?

ei kantaa

81. Uudistuksesta aiheutuvia ICT:n ja tiedonhallinnan muutoskustannuksia on arvioitu hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa edellisen vaalikauden maakunta- ja sote-valmistelussa tunnistettujen kustannusarvioiden perusteella. Millaisia tarkennuksia ja täydennyksiä nyt esitettyihin arvioihin tulisi tehdä?

Kustannusanalyysissä olisi muistettava ottaa huomioon ne voimavarat, joita epäonnistuneen viestinnän paikkaamiseen kuluu, jos tekstien laatimiseen ei valmisteluvaiheessa suunnata riittävästi voimavaroja. Muun muassa tulkintaerimielisyyksien ratkominen ja selvittäminen (mahdollisesti oikeusteitse), epäselvistä ohjeista aiheutuneiden ongelmien korjailu, asiakaskyselyihin vastaaminen ja valituksiin tai muutoksenhakuihin reagoiminen ovat asioita, joita seuraa epäonnistuneesta viestinnästä ja epäselvistä asiakirjoista.

82. Näkemyksenne muista mahdollisista ICT- ja digiasioihin liittyvistä vaikutuksista ehdotetussa palvelurakenteessa?

Yhdenvertaisuuden toteutumisen kannalta on myös tärkeää, että tietoa on saatavana selkokielellä ja että asiointi on mahdollista myös suullisesti, esimerkiksi puhelinpalveluna. Kiinnitämme huomiota myös siihen, että viestinnän ja kielen ammattilaisia tarvitaan läpi tekstintekemisen prosessin, ja tämä prosessi alkaa jo tietojärjestelmien hankinnasta ja kehittämisestä.

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

85. a) Tulisiko arvionne mukaan sote-maakunnille siirtyviä hankintasopimuksia mitätöitymään järjestämisvastuuta ja ostopalveluja koskevan sääntelyn nojalla?

-

b) jos kyllä, mikä olisi mitätöityvien sopimusten euromääräinen arvo?

-

c) liittyisikö arvionne mukaan mitätöityviin sopimuksiin yksityisille palveluntuottajille hyödyttömiksi jääviä investointeja, mitä nämä välittömät hyödyttömäksi jäävät investoinnit olisivat ja kuinka suurista menetyksistä olisi kyse?

-

Uudistuksen toimeenpanon tuki

86. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntauudistuksen alueelliseen toteutukseen?

viestintä ja osallisuus

muuta, mitä?

-

Muut kysymykset

87. Mahdolliset ehdotukset käsitteen ”sote-maakunta” korvaamiseksi jollain muulla käsitteellä.

Kotimaisten kielten keskus suosittaa, että vakiintunut sana maakunta – landskap säilyy käytössä. Kotimaisten kielten keskuksen näkemyksen mukaan maakunta on ensisijainen nimitys lakiluonnoksissa sote-maakunniksi kutsutuille hallinnollisille yksiköille. Koska tulevan hallinnollisen yksikön toimialuejako noudattaa suurella osalla maata nykyistä maakuntajakoa, olisi sana maakunta – landskap luonteva myös uuden hallinnollisen yksikön toimialueen nimityksenä.

Vastausten liitteenä on Kotimaisten kielten keskuksen sosiaali- ja terveysministeriölle toimittama erillinen lausunto nimityksestä sote-maakunta. Lähetämme lausunnon myös erillisenä tiedostona kirjaamoon.

Kotimaisten kielten keskuksen lausunto

Helsinki 15.9.2020

Dnro 71/03/20

Viite: Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston sote-uudistusta koskevaksi hallituksen esitykseksi, suullinen lausuntopyyntö Skype-kokouksessa 24.8.2020.

Asia: Hallinnollisista yksiköistä ja alueista käytettävä nimitys

sosiaali- ja terveysministeriö

hallitusneuvos Auli Valli-Lintu

Lausunto lakiluonnoksissa käytetystä nimityksestä sote-maakunta

Sosiaali- ja terveysministeriö, valtiovarainministeriö ja sisäministeriö ovat lähettäneet hallituksen esitysluonnoksen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämistä koskevasta uudistuksesta lausunolle 15.6.–25.9.2020. Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö on 24.8.2020 pyytänyt Kotimaisten kielten keskukselta lausuntoa esitysluonnoksessa käytetystä hallinnollisen yksikön ja alueen nimityksestä sote-maakunta – vårdlandskap.

Suositus

Kotimaisten kielten keskuksen näkemyksen mukaan suomenkielinen nimitys sote-maakunta on vaikeakäyttöinen eikä täytä hallintolain 9. pykälän vaatimusta asiallisesta, selkeästä ja ymmärrettävästä kielestä. Ruotsinkielinen nimitys vårdlandskap on sen sijaan kielellisesti toimivampi. Suomenkielisen nimityksen ongelmien takia emme suosita nimitystä sote-maakunta – vårdlandskap pysyväksi uuden hallinnollisen yksikön ja alueen nimitykseksi. Se on kuitenkin mahdollinen väliaikaisena nimityksenä, jos myöhemmin voidaan siirtyä käyttämään nimitystä maakunta – landskap.

Kotimaisten kielten keskus suosittaa aiemman lausuntonsa (9.12.2019, diaarinumero 124/03/19) mukaisesti edelleen, että vakiintunut sana maakunta – landskap säilyy käytössä myös tulevaisuudessa. Kotimaisten kielten keskuksen näkemyksen mukaan maakunta on ensisijainen nimitys lakiluonnoksissa sote-maakunniksi kutsutuille hallinnollisille yksiköille. Koska tulevan hallinnollisen yksikön toimialuejako noudattaa suuressa osassa maata nykyistä maakuntajakoa, olisi sana maakunta – landskap luonteva myös uuden hallinnollisen yksikön toimialueen nimityksenä. Jo nykyisten lakiluonnosten mukaan sote-maakuntien valtuustot valitaan maakuntavaaleilla.

Pidämme mahdollisena, että siirtymävaiheessa käyttöön otettaisiin väliaikaisena hallinnollisen yksikön ja toimialueen nimityksenä sote-maakunnan sijaan nimitys aluekunta – regionkommun. Suomenkielinen aluekunta on kielellisesti huomattavasti sote-maakuntaa toimivampi. Vaihtoehto on

vartenotettava lähinnä, jos on todennäköistä, ettei monialaisiin maakuntiin siirrytä, vaan maakuntien liittojen toiminta jatkuu ennallaan ja sote-maakunniksi kutsutun hallinnollisen yksikön vastuulle jäävät ainoastaan sosiaali- ja terveystoimet sekä pelastustoimi. Toisin kuin sote-maakunta, nimitys aluekunta toimii tyydyttävästi myös kyseisen hallinnollisen yksikön ja toimialueen pysyvänä nimityksenä, vaikkei se olekaan paras mahdollinen ratkaisu.

Suosituksen perustelut:

Kuten Kotimaisten kielten keskus on aiemmassa lausunnossaan todennut, koko maata koskevien erilaisten hallinnollisten alueiden ja palvelujen nimien tulisi olla keskenään yhteensopivia ja paikantavia. Jotta valtakunnallisen, kaikkia koskevan uudistuksen toteuttamisessa onnistuttaisiin hyvin, on uusiin alueisiin sekä hallinnollisiin yksiköihin ja elimiin viittaavien nimien ja termien oltava asiallisia, selkeitä ja ymmärrettäviä hallintolain 9. §:n vaatimuksen mukaisesti. Termien ja nimien jatkuvuus auttaa kansalaisia ymmärtämään hallinnon toimintaa ja hoitamaan asioitaan. Selkeät termit ja nimet vaikuttavat myös kansalaisten osallisuuden ja yhdenvertaisuuden kokemukseen.

Tämänhetkisen tiedon mukaan hallinnollinen uudistus on todennäköisesti monivaiheinen. Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman mukaan:

Itsehallinnolliset alueet mahdollistavat vaiheittaisen siirtymisen monialaisiin maakuntiin. Tämä valmistellaan parlamentaarisesti vuoden 2020 loppuun mennessä. Työssä selvitetään, mitä tehtäviä kunnilta, kuntayhtymiltä ja valtiolta siirretään maakunnille. Parlamentaarisen työn valmistuttua hallitus valmistelee lainsäädännön.

Tämä tarkoittaa, että lakiluonnoksissa sote-maakunniksi kutsutuille, ensivaiheessa sosiaali- ja terveystoimista sekä pelastustoimesta vastaaville hallinnollisille yksiköille tulee myöhemmin muitakin keskeisiä tehtäviä. Esimerkiksi maakuntajohtajien 5.2.2020 Kotimaisten kielten keskukselle osoittamasta vastineesta käy ilmi, että maakuntien liittojen on ajateltu tulevaisuudessa yhdistyvän monialaisiin, lakiluonnoksissa sote-maakunniksi nimitettyihin hallinnollisiin yksiköihin. Koska termien ja nimien pysyvyys on keskeinen ominaisuus sekä nimien paikantavuuden että hallinnollisten rakenteiden hahmottamisen kannalta, pyrkii Kotimaisten kielten keskus lausunnossaan ennakoimaan tulevaa tilannetta.

Toimialueen nimitys

Aiemmassa lausunnossaan Kotimaisten kielten keskus on tulkinnut, että hallinnollinen alue ja siellä toimiva hallinnollinen yksikkö ovat yhtä ja että niihin voi siksi viitata samalla nimityksellä. Vertauskohtana on esimerkiksi nimitys kunta, joka tarkoittaa sekä maantieteellistä aluetta että

paikallishallinnon yksikköä. Lakiluonnoksissa sekä hallinnollista aluetta että hallinnollista yksikköä nimitetään sote-maakunnaksi. Sote-maakuntarakennelain 1. pykälän mukaan uuden, sote-maakunnaksi kutsutun hallinnollisen yksikön alueena on kuitenkin maakunta. Koska tulevien hallinnollisten yksiköiden toimialuejako noudattaa suurella osalla maata nykyistä maakuntajakoa, luonteva toimialueen nimi on maakunta – landskap viimeistään siinä vaiheessa, kun myös uudesta hallinnollisesta yksiköstä voidaan alkaa käyttää nimitystä maakunta.

Sote-maakuntarakennelain luonnoksen mukaan maakunnassa voi kuitenkin toimia useampia sote-maakuntia. Uudellamaalla maakuntien liiton (Uudenmaan liitto) toimialueena on Uudenmaan maakunta, mutta sote-maakunniksi kutsuttujen hallinnollisten yksiköiden toimialueita varten maakunta on tarkoitus jakaa viiteen pienempään alueeseen, joita ovat voimaanpanolain luonnoksen mukaan 1. Itä-Uusimaan sote-maakunta, 2. Keski-Uusimaan sote-maakunta, 3. Länsi-Uusimaan sote-maakunta, 4. Vantaa-Keravan sote-maakunta sekä 5. Helsingin kaupunki. Kotimaisten kielten keskus suosittaa, että näitä toimialueita ei kutsuta maakunniksi vaan niille muodostetaan toisenlainen nimitys, joka voi olla sama hallinnollisen yksikön nimityksen kanssa.

Näiden pienempien alueiden nimityksissä kiinnitämme huomiota myös paikannimien taivutuskäytäntöön ja oikeinkirjoitukseen. Nimityksissä käytetään taivutusmuotoja Itä-Uusimaan, Keski-Uusimaan ja Länsi-Uusimaan. Paikannimessä Uusimaa adjektiivialku uusi kuitenkin taipuu: Uudenmaan, Uudellamaalla. Sitä tulee taivuttaa myös silloin, kun nimi on osa hallinnollisen toimialueen tai yksikön nimeä: siis tulee taivuttaa Itä-Uudenmaan, Keski-Uudenmaan ja Länsi-Uudenmaan. Vantaan ja Keravan muodostamasta alueesta ja hallinnollisesta yksiköstä käytetään lakiluonnoksessa nimeä Vantaa-Keravan sote-maakunta, jossa osapuolten nimet Vantaa ja Kerava on yhdistetty oikeinkirjoitussuosituksista poiketen yhdysmerkillä. Yksikön alkuosaksi sopii joko Vantaan ja Keravan tai Vantaan–Keravan, jossa myös ensimmäinen paikannimi Vantaa taipuu genetiivissä ja nimiä yhdistää yhdysmerkin sijaan ajatusviiva. Nämä kielivirheet on korjattava lakiluonnokseen (laki sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaansaattamisesta, 6. §), sillä lakitekstissä on syytä noudattaa vakiintuneita paikannimien taivutuskäytäntöjä ja muita oikeinkirjoitussuosituksia. Huolimattomuus kieliasioissa voi heikentää luottamusta hallintoon.

Uuden hallinnollisen yksikön nimitys

Kotimaisten kielten keskus suosittaa, että sote-maakunniksi kutsuttujen hallinnollisten yksikköjen nimitykseksi tulee Uudenmaan yksiköitä lukuun ottamatta maakunta – landskap viimeistään silloin, kun maakuntien liittojen toiminta yhdistetään niihin. Maakunta on tuttu ja helppokäyttöinen sana ja hallinnollisen yksikön nimityksenä luonteva, kun sen toimialuejakokin perustuu suurimmassa osassa maata maakuntiin. Myös hallitusohjelmassa uusiin, ensimmäisessä vaiheessa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista ja pelastustoimesta vastaaviin hallinnon yksiköihin viitataan pääsääntöisesti nimityksellä maakunta.

Kotimaisten kielten keskus haluaa lisäksi korostaa, että hallinnolliselle yksikölle ei voi antaa sen tuottamiin palveluihin perustuvaa kuvaavaa nimeä, jos ei vielä ole selvillä, mitä kaikkia palveluita sen vastuulle tulee kuulumaan. Keskeisten hallinnollisten yksiköiden nimitykset (esim. kunta – kommun, lääni – län, maakunta – landskap) eivät perinteisesti ole toimintoja kuvaavia. Koska hallinnolliset yksiköt tuottavat hyvin monenlaisia palveluita, niitä kuvaavista nimistä tulisi helposti joko yksipuolisia tai liian pitkiä ja käytössä hankalia. Esimerkiksi tällaisesta hankalasta nimestä käy elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus – närings-, trafik-, och miljöcentralen. Pitkälle nimelle on tarvittu lyhenne ely-keskus – NTM-centralen, joka ei sellaisenaan kerro kohteestaan.

Kotimaisten kielten keskus esittää kolme erilaista vaihtoehtoa hallinnollisen yksikön ja alueen nimeämiseksi:

1. Sote-maakunnaksi kutsutun hallinnollisen yksikön ja toimialueen nimitykseksi muutetaan maakunta – landskap.

Tämän vaihtoehdon etuna on kielellisesti parhaan termin käyttöönotto ja vakiinnuttaminen välittömästi.

Ongelmaksi muodostuu kuitenkin, että siirtymävaiheessa toisistaan erilliset toimijat maakunnan liitto ja maakunta sekoittuvat helposti toisiinsa. Toimielimien nimitykset maakuntahallitus ja maakuntavaltuusto ovat olleet maakuntien liittojen käytössä, mutta jatkossa oma hallitus ja valtuusto tulee myös sote-maakunnaksi kutsutulle hallinnolliselle yksikölle. Jos sote-maakunnaksi kutsuttu hallinnollinen yksikkö nimettäisiin jo ensimmäisessä vaiheessa maakunnaksi, voisi olla luontevaa, että nimenomaan tämän – asukkaiden tarvitsemien palveluiden kannalta keskeisemmän – yksikön eliminä toimisivat maakuntahallitus ja maakuntavaltuusto. Jo nykyisten lakiluonnosten mukaan näiden elinten jäsenet valitaan maakuntavaaleissa. Näin toteutuisi myös kielellinen yhtenäisyys ja johdonmukaisuus. Tämä tarkoittaisi kuitenkin, että maakuntien liittojen toimielimet olisi nimettävä uudelleen. Maakuntien liittojen toimielinten mahdollisia uusia nimityksiä voisivat olla maakunnan liiton hallitus ja maakunnan liiton valtuusto. Vaihtoehto edellyttää, että uudistuksen valmistelijoiden on tutkittava tarkkaan, millaisia muutoksia nimitys maakunta – landskap aiheuttaisi lakiluonnoksiin ja muihin lakeihin.

Jos nimitys maakunta otetaan käyttöön – nyt tai myöhemmin –, on huomioitava, että Uudellamaalla ensimmäisessä vaiheessa sosiaali- ja terveyspalveluista sekä pelastustoimesta vastaaville hallinnollisille yksiköille ja näiden toimialueille olisi syytä antaa jokin muu nimitys. Alueellisen yhdenvertaisuuden takia on pyrittävä siihen, että samoja palveluja tuottavia julkishallinnon yksiköitä kutsutaan eri puolilla maata samoilla nimillä. Tässä tapauksessa uuden hallinnollisen organisaation toimialuejako on kuitenkin maantieteelliseltä laajuudeltaan varsin erilainen eri puolilla maata. Tämä tukee myös erilaisen nimityksen antamista Uudellamaalla toimiville hallinnon yksiköille, joiden toimialueiden pinta-ala on selvästi suppeampi kuin muualla maassa.

Uudenmaan sosiaali- ja terveystalvaeluista sekä pelastustoimesta vastaavista hallinnollisista yksiköistä ja alueista voitaisiin käyttää nimitystä aluekunta – regionkommun. Kielellisiä perusteluja nimitykselle on esitetty vaihtoehdon 3 kohdalla.

2. Hallinnollisen yksikön ja toimialueen nimityksenä on siirtymävaiheessa sote-maakunta – vårdlandskap, mutta etuliite sote – vård jätetään pois nimityksestä heti, kun se on käytännössä mahdollista.

Tämä vaihtoehto on mahdollinen, jos on todennäköistä, että maakuntien liittojen toiminta yhdistetään tulevaisuudessa uusiin hallinnollisiin yksiköihin, joita toistaiseksi nimitetään sote-maakunniksi ja nimitykseen maakunta – landskap voidaan silloin siirtyä ilman päällekkäisten nimien ja nimitysten ongelmia.

Lyhenteen (sosiaali- ja terveys- → sote) käyttö hallinnon termissä ei ole hyvää virkakieltä, sillä käytäntönä ei ole ollut, että viralliseen säädöstermiin sisältyy lyhenne. Lyhenne ei myöskään kerro kohteestaan, ilman että sen opettelee erikseen. Nimityksestä sote-maakunta muodostetut johdokset (sote-maakuntavaltuusto, sote-maakuntayhtymä, vastuu-sote-maakunta) ovat pitkiä ja käytettävyydeltään hankalia. Auki kirjoitettu sosiaali- ja terveystalvaelujen maakunta ei sekään toimi, koska se on terminä aivan liian pitkä ja vaikeakäyttöinen.

Ruotsinkielinen vastine vårdlandskap on kielellisesti toimivampi, ja se on tullut tutuksi suomen kielen sote-lyhenteen vastineena muun muassa ilmauksessa sote-uudistus (← sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus) – vårdreformen.

Nimityksen sote-maakunta – vårdlandskap etuna on, että se mahdollistaisi siirtymävaiheessa maakuntien liittojen nimityksen ja niiden toimielimien nimitysten säilyttämisen ennallaan. Lisäksi suomenkielinen sote-maakunta hahmottuu rakenteeltaan väliaikaiseksi ilmaukseksi paremmin kuin alla esitetty aluekunta. Jos sote-maakunta otetaan käyttöön väliaikaisena ilmauksena, Kotimaisten kielten keskus suosittaakin, että se kirjoitetaan yhdysmerkillä. Yhdysmerkin käyttö lyhenteen sote ja sanan maakunta välissä helpottaa sekä ilmauksen hahmottamista että myöhemmin sote-alkuosasta luopumista.

Siirtymävaiheessa myös Uudenmaan uudet hallinnolliset alueet ja yksiköt voisivat olla nimeltään sote-maakuntia. Nimitystä olisi kuitenkin tarkasteltava uudestaan viimeistään siinä vaiheessa, kun muualla maassa siirrytään nimitykseen maakunta – landskap. Uudenmaan sosiaali- ja terveystalvaeluista sekä pelastustoimesta vastaavista hallinnollisista yksiköistä ja alueista voitaisiin käyttää nimitystä aluekunta – regionkommun kuten edellä kohdassa 1 ehdotamme.

3. Hallinnollisen yksikön ja toimialueen nimityksenä on siirtymävaiheessa aluekunta – regionkommun, mutta se pyritään Uuttamaata lukuun ottamatta vaihtamaan nimitykseen maakunta – landskap heti, kun se on käytännössä mahdollista.

Tämä vaihtoehto on vartenotettava siinä tapauksessa, että tulevaisuus on vahvasti epävarma. Jos monialaisiin maakuntiin siirtyminen näyttää tässä vaiheessa epätodennäköiseltä ja riskinä on, että nyt lakiluonnoksiin kirjattava nimitys jääkin pysyväksi, on aluekunta kielellisesti sote-maakuntaa toimivampi nimitys. Sanan aluekunta – regionkommun pystyy merkityksen perusteella hyvin yhdistämään suunnitellun kaltaisiin hallinnollisiin yksiköihin, ja siitä on helppo muodostaa erilaisia johdoksia kuten aluekuntahallitus ja aluekuntavaalit – regionkommunstyrelse, regionkommunval.

Nimityksen aluekunta – regionkommun etuna on, että se mahdollistaisi siirtymävaiheessa maakuntien liittojen nimityksen ja niiden toimielimien nimitysten säilyttämisen ennallaan. Myös Uudenmaan uudet hallinnolliset alueet ja yksiköt voisivat olla nimeltään aluekuntia sekä siirtymävaiheessa että maakunta-nimityksen käyttöönoton jälkeen.

Kokonaan uuteen väliaikaiseen nimitykseen siirtymisen riski on se, etteivät kielellisesti toimivat, hallinnollisten rakenteiden jatkuvuutta ja hahmottamista tukevat sanat maakunta ja landskap säily hallinnollisen yksikön ja toimialueen nimityksenä, vaan nimitykseksi jäisikin pysyvästi aluekunta. Tällöin kielellisesti toimivimman vaihtoehdon käyttö olisi jatkossa hyvin vähäistä: maakunta – landskap säilyisi lähinnä maakuntien liittojen nimissä sekä mainintana viranomaisten toimialuejaon perusteena.

Ulla-Maija Forsberg Ulla Onkamo

Ulla-Maija Forsberg Ulla Onkamo

johtaja erityisasiantuntija, nimistönhuolto

88. Ehdotus sote-maakuntanne nimeksi.

Koko maata koskevien erilaisten hallinnollisten alueiden ja palvelujen nimien tulisi olla keskenään yhteensopivia ja paikantavia. Jotta valtakunnallisen, kaikkia koskevan uudistuksen toteuttamisessa onnistuttaisiin hyvin, on uusiin alueisiin sekä hallinnollisiin yksiköihin ja elimiin viittaavien nimien ja termien oltava asiallisia, selkeitä ja ymmärrettäviä hallintolain 9. §:n vaatimuksen mukaisesti. Termien ja nimien jatkuvuus auttaa kansalaisia ymmärtämään hallinnon toimintaa ja hoitamaan asioitaan. Selkeät termit ja nimet vaikuttavat myös kansalaisten osallisuuden ja yhdenvertaisuuden kokemukseen.

Koska sote-maakuntien toimialuejako noudattaa suuressa osaa maata maakuntajakoa, myös sote-maakuntien nimien on syytä noudattaa maakuntien nykyisiä nimiä lukuun ottamatta maakunnan nimeä Pohjanmaa – Österbotten, jonka Kotimaisten kielten keskus esittää muutettavan muotoon Rannikko-Pohjanmaa –Kustösterbotten (ks. kysymys 44). Uudenmaan sote-maakuntien nimityksistä Kotimaisten kielten keskus on esittänyt näkemyksensä sosiaali- ja terveysministeriöön toimittamassaan erillisessä lausunnossa, joka on vastausten liitteenä. Lähetämme liitteen myös erillisenä tiedostona kirjaamoon.

Kotimaisten kielten keskus esittää, että jos lakiluonnoksessa esitettyihin sote-maakuntien nimiin aiotaan tehdä muutoksia, uusista nimiehdotuksista pyydetään Kotimaisten kielten keskuksen lausunto.

89. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

-

90. Muut yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

-

Forsberg Ulla-Maija
Kotimaisten kielten keskus

Piehl Aino
Kotimaisten kielten keskus

